

Posudek školitele na bakalářskou práci Terezy České *Stranický euroskepticismus: komparace české ODS a britské Conservative Party.*

Práce se ve formě komparace české Občanské demokratické strany a britské Conservative Party v období let 2008-2014 věnuje fenoménu euroskepticismu.

Práce je formálně rozdělena do dvou částí, teoretické a analytické či empirické. Jejich hranici ale nelze přesně postihnout (teoretickou povahu mají kapitoly 1-2, ale trpí řadou problémů viz níže; následují kapitoly 3-5, které jsou empirického rázu ale jejichž vazba k předchozímu stejně jako následujícímu je nejasná; vlastní analýza která má jistou vazbu k teorii je až obsahem kapitoly 6, na jejím počátku je zároveň ještě teoretická vsuvka, která ale není jen orientačním připomenutím, nýbrž teprve z ní se některé podstatné věci dozvídáme viz níže)

Práce má obligátní rozsah, použité zdroje jsou relevantní a v přiměřeném objemu, základní formální standardy jsou dodrženy. Formální úprava však svědčí o značném chvatu přípravy (tečky, čárky, mezery, velikost písmen apod.; zejména odkazy v poznámkách pod čarou jsou tím poznamenány vč. nejednotnosti v jejich tvaru).

Výzkumná otázka není zcela jasná. Nejspíše by za ní mohla být označena otázka, zda dochází u sledovaných stran k posunu směrem k tvrdšímu euroskepticismu – s implicitním a posléze explicitním cílem přiřadit sledované strany k tvrdému či měkkému euroskepticismu – a proměně jeho zdrojů (s. 8), která se jako otázka objevuje také v závěru. Vedle toho ale autorku zajímá jak sledované strany definovaly svůj národní zájem, zda byla tato témata na domácí půdě dostatečně reflektována, zda ovlivňovala volební zisk a zda boj proti Lisabonské smlouvě byl veden z ideologického či strategického hlediska (s. 9) a zda existují korelace mezi silou euroskeptické frakce v EP, postavením sledovaných stran ve vládě či k vládě, veřejným míněním a proměnou národního zájmu a koncepcí suverenity (s. 13).

Autorčina skepse vůči určitému typu uchopení problému (Taggartova a Szczerbiakova teorie stranického euroskepticismu) a snaha nalézt přístup jiný, resp. kombinovat zmíněnou teorii s jinými teoriemi je samozřejmě v principu legitimní. Že se v tomto směru odchýlila od původního zadání práce nevidím jako problém. Obávám se však, že její teoretický a v důsledku toho také empirický pokus nebyl dvakrát úspěšný (jsem si přitom vědom toho, že od práce bakalářské není očekávána teoretická původnost, ale pokud se autorka rozhodne určitou cestou vykročit, musím ji hodnotit podle jejích výsledků).

Zaměřím se jen na nejpodstatnější problémy teoretické.

Autorka se chce se opřít o Taggarta a Szczerbiaka a rozhodnout, jedná-li se v případě sledovaných stran o tvrdý či měkký euroskepticismus. Ale neříká, jakou metodou a s jakými proměnnými bude pracovat (teprve bezprostředně před vlastní analýzou v kapitole 6 hovoří o tématech obecného postoje k členství, k primární legislativě EU, k přijetí eura a měnové unii; k operační definici ale dochází až samotným výkladem resp. závěrem tzn. např. že postoj k členství znamená, zda si strana přeje z EU vystoupit apod.). Mohu se pouze dohadovat, že metoda měla nějakým způsobem vycházet z teorie Lecontové.

Potíž je, že výše uvedený problém se ještě výrazněji projevil právě v případě Lecontové. Autorka ji chce vyplnit údajnou mezeru v teorii Taggartově a Szczerbiakově, ale neříká, co z Lecontové vlastně bere (hovoří jen o tom, že bude její rozdělení na 4 typy euroskepticismu „volně aplikovat“), co bude prověřovat a jakou metodou.

Pasáže věnované konzervatismu, které - domnívám se - měly být navázány na nějaký předpoklad vycházející z Leontové (klíčový význam konzervativní ideologie pro postoj EU, primát ideologie před strategickým kalkulem?), jsou navíc samy o sobě poněkud zmatené. Autorka nejprve konstatuje, že evropské otázky jsou u obou zkoumaných stran ovlivňovány spíše konzervativním, než liberálním pohled (s. 18), a proto se rozhodne stručně rozebrat konzervatismus/konzervativní ideologii. Vzápětí konstatuje, že výzkumy, ani její vlastní výzkum, přítomnost těchto konzervativních principů v postoji daných stran nepotvrzují a že konzervativci v mnohém přijali liberální či neoliberální ideologii (s. 19-20). Aby uzavřela že postoje k evropským problémům jsou jedním z mála možných konzervativních témat, které mohou dané strany prosazovat (s. 20). Nemohu se ubránit pocitu, že autorka během jediné kapitoly provedla obrát o 360 stupňů...

Výsledkem je, že sice známe autorčiny otázky a víme s jakými teoriemi chce pracovat, ale nevíme, na jakých předpokladech přesně staví, co a jak bude vlastně ověřovat, ani jak do sebe teorie zapadají (kompatibilita, hierarchie apod.).

V souvislosti s teorií třeba říci také několik slov k jejich volbě. Z rozboru dosavadního bádání se často, zejména ve studentských pracích, stává jen prostý formální přepis základních hesel, bez vnitřní vazby a bez vlivu na rozhodnutí o volbě teorie. Až potud nemám námitek proti tomu, že autorka vybrala pro teoretický přehled z mnoha přístupů k euroskepticismu - jen tři. Bylo by to zcela legitimní za předpokladu, že právě ony tři mají nějaký zásadní význam, představují prototypy základních směrů přístupu, nebo jsou důležité pro její argumentaci. Nad příslušené pasáže v autorčině práci však kladu otazník a to ze dvou důvodů.

Zprvé, volba přístupů: Proč je vedle Taggarta a Szczerbiaka a Leontové vybrán pro přehled Kopecky a Mudde, z jejichž stručně načrtnuté teorie autorka nevybírám vlastně nic jiného, než co zdůrazňuje u Leontové? Tím spíše, když jinou důležitou teorii, teorii Contiho - která představuje zcela explicitní kombinaci toho, kvůli čemu hodlá kombinovat Taggarta a Leontovou (tj. pozice ve stranickém systému, pozice vláda/opozice, ideologie) -, nechává autorka stranou.

Zadruhé, porozumění teorii. Jakkoli souhlasím s autorkou, že Taggart a Szczerbiak se v rozdělení na tvrdý a měkký euroskepticismus orientují primárně na míru/intenzitu postojů - sám to pokládám za metodologicky nosnější, než orientaci na konkrétní věcný obsah - , autorka nevyužívá jejich teorii v jejím plném rozsahu a právě proto se jí možná zdá, že tato teorie potřebuje doplnění. Abych byl konkrétní, není pravdivé autorčino tvrzení, že Taggart a Szczerbiak neberou při vysvětlení euroskepticismu v potaz jeho zdroje, resp. ideologii (s. 16, 18, 51). Oba autoři ideologii naopak pokládají za nedílnou součást vysvětlení euroskepticismu - a je tomu tak už od Taggartova klasického článku z r. 1998 -, ale zároveň tvrdí, že ideologie sama není dostatečným vodítkem, že pouze na jejím základě nelze predikovat, s jakými postoji se strana vyprofiluje. K tomu je třeba brát v potaz i jiné faktory, v prvé řadě její relativní pozici v politickém resp. stranickém systému a strategický kalkul.

Práci navrhuji hodnotit známkou 2-3.

PhDr. Martin Polášek, PhD.
Ústav politologie FF UK
Praha, 27.8. 2014